

УДК 636.5.083.084

DOI: <https://doi.org/10.31073/abg.70.09>

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ УТРИМАННЯ ГЕНОФОНДУ КУРЕЙ РІЗНОГО НАПРЯМУ ПРОДУКТИВНОСТІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Т. В. КОМАР, О. О. КАТЕРИНИЧ, Л. П. ГАРНИК

*Державна дослідна станція птахівництва Інституту тваринництва НААН (Бірки, Україна)**<https://orcid.org/0000-0001-9569-8373> – Т. В. Комар**<https://orcid.org/0000-0003-4865-2238> – О. О. Катеринич**<https://orcid.org/0000-0003-0983-9323> – Л. П. Гарник**katerinich@ukr.net*

Дослідження проведені із використанням даних вирощування та утримання птиці вітчизняної селекції, курей різного напрямку продуктивності, які зберігаються у якості генофонду на експериментальній фермі «Збереження національного генофонду сільськогосподарської птиці Державної дослідної станції птахівництва Інституту тваринництва НААН. В дослідженнях використано методи статистичного та економіко-математичного аналізу. В якості нормативних даних щодо вирощування та утримання птиці використано величини Відомчих норм технологічного проектування підприємств птахівництва (ВНТП-АПК-04.05, 2005). Мета роботи – порівняльна оцінка економічних показників утримання генофонду курей різного напрямку продуктивності та формування рекомендацій щодо покращення ефективності його використання. Аналіз сучасних наукових та виробничих даних свідчить, що витрати на корми є визначальним чинником собівартості продукції у птахівництві, незалежно від напрямку продуктивності курей. Їх частка у загальних витратах становить понад 60 %, а в окремих випадках може сягати навіть 90%. Це підтверджується як вітчизняними, так і зарубіжними дослідженнями. Оптимізація годівлі та впровадження сучасних технологій дозволяють суттєво знизити собівартість продукції та підвищити конкурентоспроможність галузі. Витрати на вирощування ремонтного молодняку та утримання батьківського стада курей різних напрямів продуктивності мають чітко виражену структуру: найбільшу частку складають корми, друге місце займає оплата праці, третє – витрати на енергоресурси та тепло. Значною складовою також є ветеринарні препарати. Впровадження альтернативних джерел енергії та удосконалення технологічних процесів може позитивно вплинути на зниження виробничих витрат. Економічна ефективність виробництва племінної продукції – інкубаційних яєць та добового молодняку – різниться залежно від напрямку продуктивності курей. Виробництво інкубаційних яєць є більш рентабельним (76,7% – яєчні, 70,3% – яєчно-м'ясні, 37,2% – м'ясо-яєчні) порівняно з виробництвом добового молодняку (30,53%, 25,92%, –1,69% відповідно). Це слід враховувати при виборі стратегії розвитку птахівницьких господарств. Представлені розрахунки можуть слугувати основою для оцінки економічної доцільності вирощування та збереження генофонду курей української селекції, а також для планування дотацій, визначення вартості племінних ресурсів і прогнозування розвитку мікро-, малих та середніх підприємств у галузі птахівництва. В умовах відновлення аграрного сектору використання вітчизняних генетичних ресурсів сприятиме зменшенню залежності від імпорту та зміцненню продовольчої безпеки країни

Ключові слова: кури різного напрямку продуктивності, генофонд, продуктивність, ефективність, рентабельність

ECONOMIC EFFICIENCY OF MAINTAINING CHICKENS GENE POOL OF DIFFERENT PRODUCTIVITY TYPES: A COMPARATIVE ANALYSIS

T. V. Komar, O. O. Katerynych, L. P. Garnyk

© Т. В. КОМАР, О. О. КАТЕРИНИЧ, Л. П. ГАРНИК, 2025

Research was conducted using data on the breeding and keeping of domestically selected poultry, chickens of various productivity types, which are stored as a gene pool at the experimental farm "Preservation of the National Gene Pool of Agricultural Poultry" of the State Research Station for Poultry Farming of the Institute of Animal Husbandry of the National Academy of Agrarian Sciences. The studies used statistical and economic-mathematical analysis methods. The values of the Departmental Standards for Technological Design of Poultry Farms (VNT-APK-04.05, 2005) were used as normative data for the breeding and keeping of poultry. The purpose of the work is to conduct a comparative assessment of the economic indicators of maintaining the gene pool of chickens of different productivity types and to formulate recommendations for improving the efficiency of its use. Analysis of current scientific and production data shows that feed costs are a determining factor in the cost of poultry production, regardless of the productivity type of chickens. They account for more than 60% of total costs and in some cases can reach as much as 90%. This is confirmed by both domestic and foreign studies. Optimizing feeding and introducing modern technologies can significantly reduce production costs and increase the competitiveness of the industry. Costs of raising replacement young stock and maintaining parent flocks of chickens of various productivity types have a clearly defined structure: feed accounts for the largest share, followed by labor costs, and then energy and heating costs. Veterinary drugs are also a significant component. The introduction of alternative energy sources and the improvement of technological processes can have a positive impact on reducing production costs. The economic efficiency of breeding production – hatching eggs and day-old chicks – varies depending on the productivity of the chickens. The production of hatching eggs is more profitable (76.7% for egg-laying chickens, 70.3% for egg-meat chickens, and 37.2% for meat-egg chickens) compared to the production of day-old chicks (30.53%, 25.92%, –1.69%, respectively). This should be taken into account when choosing a development strategy for poultry farms. The presented calculations can serve as a basis for assessing the economic feasibility of breeding and preserving the gene pool of Ukrainian-bred chickens, as well as for planning subsidies, determining the cost of breeding resources, and forecasting the development of micro, small, and medium-sized enterprises in the poultry industry. In the context of the recovery of the agricultural sector, the use of domestic genetic resources will help reduce dependence on imports and strengthen the country's food security.

Keywords: chickens of different productivity types, gene pool, productivity, efficiency, profitability

Вступ. Інтенсифікація селекційного процесу сприяє значному прискоренню темпів заміни або поглинання неконкурентоспроможного генетичного матеріалу, яким в першу чергу виявляються місцеві (аборигенні) породи та популяції. Відбувається витіснення племінного матеріалу локальних порід, зменшується їхня чисельність, унаслідок чого стрімко звужується природна різноманітність тварин. Постає проблема підтримання необхідного рівня біологічної різноманітності в екологічних системах. Скорочення різноманіття загрожує людству втратою цінних генів та їх поєднань, що в майбутньому призведе до зникненню тих ці інших порід та видів тварин і птиці (Ladyka et al., 2023; Katerynych et al., 2023).

Проблема має два аспекти: збереження великої кількості видів, що населяють землю та збереження внутрішньовидової варіабельності, яка притаманна популяціям як диких, так і свійських тварин. Нажаль збереження, як правило, низькопродуктивного генофонду різних видів тварин є нерентабельним, що вимагає додаткової фінансової підтримки (Hladiy et al., 2014; Hladiy et al., 2015). Разом з цим, у птахівництві генетичні ресурси вітчизняної селекції використовуються населенням і в такому випадку можуть слугувати складовою продовольчої безпеки України (Fiyalchuk & Vlasenko, 2023; Vidomchi normy, 2005).

Зараз, в умовах військових дій, ця проблема загострилася і тому підлягає всебічному вивченню та пошуку додаткових факторів покращення економічної ефективності утримання порід та популяцій птиці української селекції.

Мета роботи – порівняльна оцінка економічних показників утримання генофонду курей різного напрямку продуктивності та формування рекомендацій щодо покращення ефективності його використання.

Матеріали та методи досліджень. Дослідження проведено у відділі інноваційного розвитку птахівництва та на експериментальній фермі «Збереження національного генофонду сільськогосподарської птиці Державної дослідної станції птахівництва Інституту тваринництва НААН. В роботі використано дані вирощування та утримання вихідних ліній порід та популяцій курей (показники продуктивності, витрати корму) різного напрямку продуктивності, які зберігаються у якості генофонду: бірківська барвиста, А (яєчні); полтавська глиняста, 14 (яєчно-м'ясні); геркулес білий, Г2 (м'ясо-яєчні). В дослідженнях використано методи статистичного та економіко-математичного аналізу. Вирощування та утримання дорослої птиці на підлозі відбувалося згідно існуючих технологічних норм (Відомчі норми технологічного проектування підприємств птахівництва, ВНТП-АПК-04.05, 2005).

Результати досліджень. Аналіз сучасних наукових і навчально-методичних джерел засвідчує, що витрати на корми є найбільшою складовою собівартості продукції птахівництва (Mel'nyk et al., 2023). За результатами українських досліджень, частка витрат на корми при виробництві яєць становить 60–67%, а при вирощуванні м'яса птиці – близько 65%, у окремих випадках цей показник може сягати навіть 90% (Chemerys et al., 2024; Studopedia, 2014; Studopedia, 2015). Зарубіжні дослідники підтверджують цю тенденцію: у промисловому виробництві бройлерів витрати на корми у середньому становлять 60–70% від загальної собівартості (Priyaranjan et al., 2020; Thirumalaisamy et al., 2019; Otto's Farms, 2024). Отже, корми є визначальним чинником економічної ефективності птахівництва, і саме оптимізація годівлі дозволяє суттєво знизити собівартість продукції та підвищити конкурентоспроможність галузі.

На основі фактичних даних проведено розрахунок загальних витрат на корми за період вирощування та утримання курей різних напрямів продуктивності. Узагальнені результати порівняльного аналізу наведено в таблиці 1.

1. Витрати кормів за вирощування та утримання генофондового стада курей різного напрямку продуктивності (ціни за 2023 р.)

Показники	Напрямок продуктивності, аналоги		
	яєчні, бірківська барвиста	яєчно-м'ясні, полтавська глиняста	м'ясо-яєчні, геркулес білий
Вирощування ремонтного молодняку			
Витрати кормів за період 1–4 тижнів, г	602	630	1169
Вартість кормів 1–4 тижнів, грн/кг	20		
Витрати кормів за період 5–8 тижнів, г	1316	1316	1666
Вартість кормів 5–8 тижнів, грн/кг	15		
Витрати кормів за період 9–17 тижнів, г	3654	4284	6356
Вартість кормів 9–17 тижнів, грн.	12		
Загальні витрати кормів за період вирощування, г	5971*	6650*	7266 * (9191**)
Всього вартість корму за 1–17 тижні, грн	75,628	83,748	124,64
Утримання дорослої птиці			
Витрати кормів за період 22–52 тижнів, кг/гол	27,6	29,93	34,77
Вартість корму, грн/кг	15	15	15
Загальні витрати на корми, грн..	414	448,95	521,55

Примітки: * – за 17 тижнів вирощування ремонтного молодняку; ** – за 20 тижнів вирощування ремонтного молодняку

Джерело: розраховано авторами на основі даних виробництва

У початковому періоді вирощування курчат (перші 4 тижні життя) середньодобове споживання корму становить від 9 до 85 грамів: для яєчних – 9–32 г, яєчно-м'ясних – 12–33 г, м'ясо-яєчних – 16–85 г. Загальні витрати корму у цей період складають від 602 г (яєчні, бірківська барвіста) до 1169 г (м'ясо-яєчні, геркулес білий). Упродовж 5–8 тижнів витрати корму для яєчного й яєчно-м'ясного напрямів – по 1316 г, для м'ясо-яєчного – 1666 г. Середньодобове споживання – 38–54 г (яєчні), 39–55 г (яєчно-м'ясні), 55–70 г (м'ясо-яєчні). З 9 по 17 тижень життя витрати корму становлять: 3654 г (яєчні), 4284 г (яєчно-м'ясні), 6356 г (м'ясо-яєчні). Середньодобове споживання зростає до 54–72 г (яєчні), 55–91 г (яєчно-м'ясні), 63–100 г (м'ясо-яєчні).

Загальні витрати корму за 17 тижнів вирощування ремонтного молодняку курей становлять 5971 г (яєчні), 6650 г (яєчно-м'ясні) та 7266 г (м'ясо-яєчні). Для м'ясо-яєчних за 20 тижнів – 9191 г. За цінами 2023 року, загальна вартість комбікорму за період вирощування знаходиться в межах від 75,63 грн (яєчні) до 124,64 грн (м'ясо-яєчні).

Упродовж продуктивного періоду (від 18–22 тижнів до річного віку — 52 тижні) споживання комбікорму дорівнює 27,6 кг (яєчні), 29,93 кг (яєчно-м'ясні), 34,77 кг (м'ясо-яєчні). За ціни 15 грн/кг загальні витрати на годівлю дорослої птиці становлять: 414,00 грн (яєчні), 448,95 грн (яєчно-м'ясні), 521,55 грн (м'ясо-яєчні).

З урахуванням витрат на корми нижче подано фактичні дані витрат на вирощування ремонтного молодняку трьох порід та популяцій курей вітчизняної селекції за умов утримання на підлозі (табл. 2).

2. Структура витрат на вирощування на підлозі ремонтного молодняку порід курей різного напрямку продуктивності у грошовому еквіваленті (ціни 2023 р.)

Показники	Вартість, грн.		
	Напрямок продуктивності, аналоги		
	яєчні, бірківська барвіста	яєчно-м'ясні, полтавська глиняста	м'ясо-яєчні, геркулес білий
Вартість добового молодняку	35	35	45
Виробничі витрати:			
– оплата праці	16,64	18,42	27,42
– нарахування на заробітну плату	6,14	6,80	10,12
– корма	75,63	83,75	124,64
– енергоресурси (електроенергія)	9,32	10,32	15,36
– теплопостачання	4,36	4,83	7,18
– ветеринарні препарати	7,60	8,42	12,53
– амортизація	1,13	1,26	1,87
– транспортні витрати	1,13	1,26	1,87
– поточний ремонт обладнання	1,59	1,76	2,62
– інші витрати	4,42	4,90	7,29
Виробнича собі вартість вирощування	127,97	141,71	210,90
Ціна ремонтного молодняку при виході кондиційного молодняку – 90% і збереженості – 95%	184,29	200,32	291,05

Джерело: розраховано авторами на основі даних виробництва

За отриманими даними, витрати на корми становлять від 75,63 грн (яєчні) до 124,64 грн (м'ясо-яєчні) на голову. Найбільшу частку серед інших витрат складають оплата праці (з нарахуванням) – від 22,78 до 37,54 грн, енергоресурси (9,32–15,36 грн) та ветеринарні препарати (7,60–12,53 грн). Загальна виробнича собівартість вирощування ремонтного молодняку становить 127,97 грн (бірківська барвіста), 141,71 грн (полтавська глиняста) та 210,90 грн (геркулес білий). З урахуванням вартості добового молодняку, показників збереженості й

виходу кондиційного молодняку, загальна собівартість ремонтної молодки становить 184,29 грн (яєчні), 200,32 грн (яєчно-м'ясні) та 291,05 грн (м'ясо-яєчні) за голову.

Ці дані можуть слугувати основою для подальших розрахунків економічної ефективності вирощування ремонтного молодняку різних напрямів продуктивності на підлозі.

На основі отриманих результатів та фактичних даних наведено структуру собівартості утримання батьківського стада курей різного напрямку продуктивності (табл. 3).

3. Структура витрат за утримання на підлозі батьківського стада курей різного напрямку продуктивності у грошовому еквіваленті (ціни 2023 р.)

Показники	Вартість, грн.		
	Напрямок продуктивності, аналоги		
	яєчні, бірківська барвіста	яєчно-м'ясні, полтавська глиняста	м'ясо-яєчні, геркулес білий
Вартість 1 пари ремонтного молодняка	405,45	440,71	640,31
Виробничі витрати:			
– корми	414	448,95	521,55
– оплата праці	82,8	89,79	104,31
– нарахування на заробітну плату	31,85	34,53	40,12
– енергоресурси (електроенергія, газ, теплопостачання)	38,22	41,44	48,14
– ветеринарний захист птиці	19,11	20,72	24,07
– амортизація	9,55	10,36	12,04
– транспортні витрати	12,74	13,81	16,05
– поточний ремонт	12,74	13,81	16,05
– інші витрати	15,92	17,27	20,06
Виробнича собівартість	636,92	690,69	802,38
Загальна собівартість	839,65	911	1123

Джерело: розраховано авторами на основі даних виробництва

Вартість пари (курка та півень) визначається як подвійна ціна кондиційного ремонтного молодняку: від 368,59 грн (яєчні), 400,65 грн (яєчно-м'ясні) до 582,10 грн (м'ясо-яєчні). Витрати корму за період утримання дорослої птиці з 18 (20) до 52-тижневого віку – 27,6 кг (яєчні), 29,93 кг (яєчно-м'ясні), 34,77 кг (м'ясо-яєчні). За ціни 15 грн/кг, витрати на корми – 414,00 грн (яєчні), 448,95 грн (яєчно-м'ясні), 521,55 грн (м'ясо-яєчні). Загальні витрати на годівлю однієї голови за рік – 489,63 грн (яєчні), 532,70 грн (яєчно-м'ясні), 646,19 грн (м'ясо-яєчні).

Виробничі витрати на утримання однієї голови батьківського стада курей становлять: 636,92 грн (яєчні), 690,96 грн (яєчно-м'ясні), 802,38 грн (м'ясо-яєчні). Загальна собівартість утримання дорослої птиці до річного віку – 821,22 грн (яєчні), 891,00 грн (яєчно-м'ясні), 1093,40 грн (м'ясо-яєчні).

На основі фактичних даних виробництва з вирощування ремонтного молодняку та утримання батьківського стада курей різного напрямку продуктивності проведено порівняльний аналіз структури собівартості (рис.).

Відповідно до проведеного аналізу, найбільшу частку витрат обох технологічних процесів становлять корми: при вирощуванні молодняку – 59,1%, при утриманні батьківського стада – 65,0%. Це – ключовий фактор, який слід враховувати при формуванні стратегії розведення або збереження генофонду курей різних порід. Друге місце займає оплата праці з нарахуванням (17,8–18%), третє – тепло- та енергоресурси (10,7 та 6% відповідно). Якщо при вирощуванні більше витрачається на опалення, то при утриманні – на освітлення. Впровадження альтернативних джерел енергії та удосконалення технологічних процесів може сут-

тево знизити ці витрати. Ветеринарні препарати також складають значну частку – 5,9% при вирощуванні та 3,0% при утриманні.

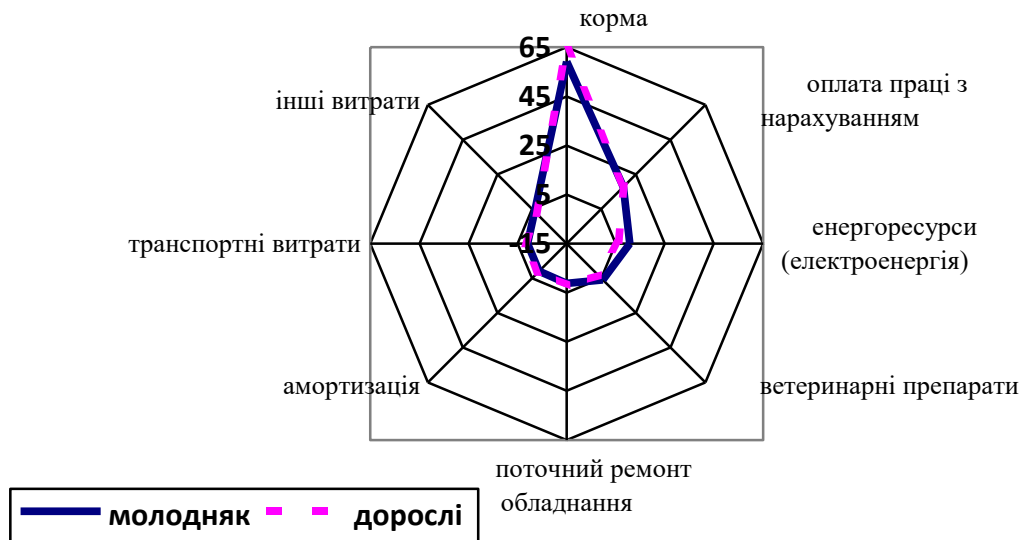

Рис. Структура собівартості технологічних процесів з вирощування ремонтного молодняку та утримання батьківського стада курей різного напрямку продуктивності, за утримання на підлозі, %

Джерело: розраховано авторами на основі даних виробництва

Для загальної оцінки економічної ефективності утримання генофонду курей різних напрямів продуктивності проведено розрахунок рентабельності виробництва племінної продукції – інкубаційних яєць та добового молодняку. Основними показниками є несучість, заплідненість яєць та вивід молодняку, розраховані на основі фактичних даних виробництва (табл. 4).

4. Продуктивні та економічні показники виробництва племінної продукції (інкубаційні яйця) за утримання курей різного напрямку продуктивності (за рік життя, ціни 2023 р.)

Показники	Напрямок продуктивності, аналоги		
	яєчні, бірківська барвіста	яєчно-м'ясні, полтавська глиняста	м'ясо-яєчні, геркулес білий
несучість яєць за рік життя, шт. яєць	130	125	100
середня інтенсивність несучості, %	53,06	51,02	40,82
вихід племінних яєць, %	50	50	50
реалізація інкубаційних яєць, %	70	70	70
кількість інкубаційних яєць, шт.	65	62,5	50
кількість товарних яєць, шт.	65	62,5	50
вартість інкубаційного яйця, грн	18	20	25
вартість товарного яйця, грн	4	4	5
виручка від реалізації, грн	1430,00	1500,00	1500
прибуток, грн	620,78	618,98	406,57
рівень рентабельності, %	76,71	70,26	37,18

Джерело: розраховано авторами на основі даних виробництва

Несучість за рік життя курей яєчного, яєчно-м'ясного та м'ясо-яєчного типів продуктивності за утримання на підлозі дорівнює, відповідно біля 130, 125 та 100 шт. яєць. Середня інтенсивність дослідної птиці знаходиться на рівні – 53,06 (яєчні), 51,02 (яєчно-м'ясні) та 40,82 (м'ясо-яєчні) %. Вагомим негативним фактором впливу на виробництво та реалізацію племінної продукції в країні є чітка виражена сезонність. Тому величина показника вихід

племінної продукції становить біля 50%. Відповідно до цього, кількість інкубаційних яєць на реалізацію від різних порід курей знаходиться на рівні, відповідно – 50 (м'ясо-яєчні) – 62,5 (яєчно-м'ясні) – 65 (яєчні) штук.

За умов подальшої реалізації інкубаційних та товарних яєць за ціною 18 та 4 грн за штуку виручка становитиме, відповідно від 1350,0 (м'ясо-яєчні), 1430,0 (яєчні) до 1500,0 (яєчно-м'ясні) гривень.

В такому випадку, згідно даних загальної собівартості (табл. 2–3) прибуток може становити, відповідно 620,78 (яєчні), 618,95 грн. (яєчно-м'ясні) та 406,57 грн. (м'ясо-яєчні) гривень. Таким чином, розрахований нами рівень рентабельності, за вищезазначених умов, може становити, відповідно 76,7 (яєчні), 70,3 (яєчно-м'ясні) та 37,2 (м'ясо-яєчні) %.

З урахуванням технологічної карти виробництва племінної продукції на підприємстві у вигляді добового молодняку рівень рентабельності можна змінити (табл. 5).

5. Моделювання рентабельності виробництва добового молодняку курей різного напрямку продуктивності (за рік життя, ціни 2023 р.)

Показники	Напрямок продуктивності, аналоги		
	яєчні, бірківська барвіста	яєчно-м'ясні, полтавська глиняста	м'ясо-яєчні, геркулес білий
несучість яєць за рік життя, шт	130	125	100
середня інтенсивність, %	53,06%	51,02041	40,81633
вихід племінних яєць, %	50	50	50
реалізація інкубаційних яєць, %	70	70	70
кількість інкубаційних яєць, шт	65	62,5	50
кількість добового молодняку, шт	48,75	46,875	37,5
кількість товарних яєць, шт	65	62,5	50
вартість добового молодняку, грн	23	25	30
вартість товарного яйця, грн	4	4	4
виручка від реалізації, грн	1056,25	1109,38	1075
прибуток, грн	247,03	228,36	-18,44
рівень рентабельності, %	30,53	25,92	-1,69

Величина виводу кондиційного молодняку, в середньому для курей різного напрямку продуктивності, становить біля 75%. В такому випадку можливо отримати, відповідно, 48,8 (яєчні) – 46,9 (яєчно-м'ясні) – 37,5 (м'ясо-яєчні) голів кондиційного добового молодняку від несучки. З урахуванням витрат на інкубації та вакцинацію біля 5 грн, виручка від реалізації буде становити, відповідно, 1056,25 (яєчні) – 1109,38 (яєчно-м'ясні) – 1075,0 (м'ясо-яєчні) гривень. Прибуток, в такому випадку буде дорівнювати, відповідно від 247,03 (яєчні), 228,36 (яєчно-м'ясні) до -18,44 (м'ясо-яєчні) гривень. За урахування отриманих даних, рівень рентабельності з виробництва та реалізації добового молодняку порід курей різного напрямку продуктивності буде становити, відповідно, 30,53 (яєчні), 25,92 (яєчно-м'ясні) та -1,69 (м'ясо-яєчні) %.

З урахуванням наведеної структури проведено економічні розрахунки рівня рентабельності виробництва племінної продукції (інкубаційних яєць або добового молодняку) генофонду курей різних напрямів продуктивності. Отримані результати відображають особливості формування витрат і доходів у племінному птахівництві та можуть бути використані для оцінки ефективності господарської діяльності в умовах сучасних викликів.

Наведені дані доцільно застосовувати у подальших дослідженнях, зокрема для прогнозування розвитку мікро-, малих та середніх птахівницьких підприємств. Це сприятиме формуванню стратегій повоєнного відновлення галузі птахівництва із залученням вітчизняних генетичних ресурсів та підвищенню конкурентоспроможності українського виробництва

Висновки. 1. Оптимізація годівлі та впровадження сучасних технологій дозволяють суттєво знизити собівартість продукції та підвищити конкурентоспроможність галузі. Представлені розрахунки можуть слугувати основою для оцінки економічної доцільності вирощування та збереження генофонду курей української селекції.

2. Витрати на корми становлять найбільшу частку собівартості продукції птахівництва, досягаючи 60–67% при виробництві яєць та близько 65% при вирощуванні м'яса птиці.

3. Загальна вартість вирощування та утримання курей різного напрямку продуктивності за рік життя становить від 821,22 грн (яєчні кури) до 1093,4 грн (м'ясо-яєчні кури).

4. Виробництво інкубаційних яєць є більш рентабельним (76,7% для яєчних курей) порівняно з виробництвом добового молодняка (30,53% для яєчних курей).

REFERENCES

- Chemerys, V., Maksym V., Dushka, V., & Kryvishyn, A. (2024). Index of profitability of livestock production in Ukraine [Profitability index of livestock production in Ukraine] *NV LNU veterynarnoyi medytsyny ta biotekhnolohiy. Ekonomichni nauky – Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Economical Sciences*, 26(103), 49–55. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32718/nvlvet-e10307>
- Fiyalchuk, A., & Vlasenko, Yu. (2023). Prodovol'cha bezpeka Ukrayiny ta yiyi skladovi u konteksti ekonomichnoyi bezpeky derzhavy [Inklyuzyvnyy rozvytok natsional'noyi ekonomiky: svitovi tendentsiyi, mozhlyvosti Ukrayiny ta rol' ahroprodovol'choho sektoru], In *VII Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Inklyuzyvnyi rozvytok natsionalnoi ekonomiky: hlobalni tendentsii, mozhlyvosti Ukrainy ta rol' ahroprodovol'choho sektora»*, (120–123). Kyiv. [In Ukrainian].
- Hladiy, M. V., Sharan, P. I., Kruhlyak, O. V., & Kruhlyak, A. P. (2014). Derzhavna pidtrymka zberezheniya henofondu mistsevykh ne chysel'nykh vitchyznyanykh porid u tvarynnyts'tvi [State support for the preservation of the gene pool of local, small-scale domestic breeds in livestock farming] *Ekonomika APK – Agricultural Economics*, 11, 16–22. [In Ukrainian].
- Hladiy, M. V., Sharan, P. I., Polupan, Yu. P., Kruhlyak, O. V., & Kruhlyak, A. P. (2015). Ekonomichne obgruntuvannya derzhavnoyi pidtrymky zberezheniya henofondu lokal'nykh i znykayuchykh porid sil's'kohospodars'kykh tvaryn [Economic justification of state support for the preservation of the gene pool of local and endangered breeds of farm animals] *Ekonomika APK – Agricultural Economics*, 4, 23–27. [In Ukrainian].
- Katerynych, O., Pankova, S., & Vasiuko, K. (2023). Preservation and rational use of domestic poultry gene pool in Ukraine. *Szansy nauk o zwierzętach*. (63–71). Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie. <https://doi.org/10.24326/mon.2023.9>
- Ladyka, V. I., Zhukors'kyi, O. M., Hrytsyniak, I. I., Kozyr, V. S., Katerynych, O. O., Tserenyuk, O. M., Khmel'nychy, L. M., & Ryznykova, N. L. (2023). *Henetychni resursy vitchyznyanykh porid sil's'kohospodars'kykh tvaryn* [Genetic resources of domestic breeds of farm animals]. Oldi+.
- Mel'nyk, V. O., Ryabinina, O. V., Rodionova, K. O., Katerynych, O. O., Nalivayko, L. I., Haviley, O. V. (2023). *Promyslove ta fermers'ke ptakhivnytstvo* [Industrial and farm poultry farming]. Interservis. [In Ukrainian].
- Otto's Farms. (2024). Feed Costs and Impact on Broiler Chicken Farm Profits. <https://ottosfarms.com/feed-costs-impact-on-broiler-chicken-farm-profits>
- Priyaranjan, M., Kamalakanta, M., Jitendra, N. B., & John, P. (2020). Broiler Poultry Feed Cost Optimization Using Linear Programming Technique. *Journal of Operations and Strategic Planning*, 3(7), 2516600–1989691. DOI:10.1177/2516600X19896910
- Studopedia. (2014). *Sobivartist' produktsiyi ptakhivnytstva*. Studopedia.su. https://studopedia.su/1_11025_salna-do-zhirnih-konditsiy.html
- Studopedia. (2015). *Tekhnolohichna liniya hodivli ptytsi*. Studopedia.su. https://studopedia.com.ua/1_215499_tehnologichna-liniya-goduvannya-ptitsi.html

Thirumalaisamy, G., Muralidharan, J., Senthilkumar, S., & Hema Sayee R. (2019). Cost-Effective Feeding of Poultry. *International journal of Environmental Science and Technology*, 5(6), 3997–4005. https://www.researchgate.net/publication/335054995_COST-EFFECTIVE_FEEDING_OF_POULTRY

Vidomchi normy tekhnolohichnoho proektuvannya. Pidpryyemstva ptakhivnytstva. VNTP-APK-04.05. (2005). [Departmental Standards for Technological Design. Poultry enterprises]. Kyiv. https://www.lugdpss.gov.ua/images/bezpechnist_veterynariya/Pidpryyemstva-ptakhivnytstva-VNTP-APK-04.05.pdf

Одержано редколегією 01.07.2025 р.

Прийнято до друку 21.08.2025 р.